

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

**GULISTON DAVLAT UNIVERSITETI HUZURIDAGI
XALQ TA'LIMI XODIMLARINI QAYTA TAYYORLASH VA ULARNING
MALAKASINI OSHIRISH NUQUDIVY MARKAZI**

**TA'LIM SIFAT VA SAMARADORLIGINI
OSHIRISHDA INNOVATSION
YONDOSHUV**

Respublika ilmiy-amaliy on-line konferensiyasi materiallari

2018-yil 10-may

GULISTON -2018

Ta'lim sifat va samaradorligini oshirishda innovatsion yondoshuv. Respublika ilmiy-amaliy On-line konferensiya materiallari. – Guliston, GulDU huzuridagi XTXQTMOHM, 984- bet.

Ushbu to'plamda Guliston davlat universiteti huzuridagi xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi tomonidan tashkil etilgan "Ta'lim sifat va samaradorligini oshirishda innovatsion yondoshuv" mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy On-line konferensiyasiga kelib tushgan tezis va maqolalari o'rin olgan.

Mazkur ilmiy-amaliy On-line konferensiyaning maqsadi – innovatsion ta'lim tizimida barcha fanlarni mazmunan modernizatsiyalash, o'qitish sifat-samaradorligiga erishish texnologiyalari, ularning samaradorligini oshirishda davlat me'yoriy hujjatlarining o'rni, filologik fanlarni o'qitishda kompetensiyaviy hamda differensial yondashuvning ahamiyati, o'quvchilarda shakllantiriladigan kompetensiyalarni obyektiv baholashning mazmun-mohiyati, fanlarni o'qitish sifat-samaradorligini oshirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish kabi masalalarni yoritish ko'zda tutilgan.

Ilmiy amaliy On-line konferensiya materiallaridan umumta'lim maktab o'qituvchilari, mustaqil tadqiqotchilar, ilmiy xodimlar va barcha pedagoglar foydalanishlari mumkin.

Mas'ul muharrir:	<i>biologiya fanlari nomzodi, dotsent</i>	Sh.Turdimetov
Tahrir hay'ati:	<i>pedagogika fanlari doktori, professor</i>	Q. Yo'ldoshev
	<i>pedagogika fanlari doktori, professor</i>	B. Raximov
	<i>filologiya fanlari nomzodi, dotsent</i>	U. O'ljaboev
	<i>filologiya fanlari nomzodi, dotsent</i>	O. Fayzullaeva
	<i>tarix fanlari nomzodi</i>	U. Qlichev
	<i>katta o'qituvchisi</i>	A. Uralov
	<i>katta o'qituvchisi</i>	O. Ochilova
	<i>katta o'qituvchisi</i>	M. Axmedova
	<i>katta o'qituvchisi</i>	M. Musurmankulova

Taqrizchilar: **A. Uralov** GulDU huzuridagi XTXQTMOHM "Tilarni o'qitish metodikasi" kafedrasini mudiri, katta o'qituvchi

R.Shernazarova GulDU huzuridagi XTXQTMOHM "Tilarni o'qitish metodikasi" kafedrasini katta o'qituvchisi

Guliston davlat universiteti huzuridagi xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi ilmiy-metodik kengashining 2018-yil 9-mayda o'tkazilgan navbatdan tashqari yig'ilishining 4-sonli qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

ISBN 978-9943-45-75

To'plamdan o'rin olgan maqolalarning saviyasi, sifati va ilmiy dalillarning haqqoniyligi hamda mazmuni uchun mualliflar mas'uldir.

© GulDU huzuridagi XTXQTMOHM, 2018

<i>Мўсурманкулова Мўхаб</i>	Инглиз тилини ўрганишда синфдан ташқари ишларнинг замонавий усуллари	304
2-SHO'BA – IJTIMOY FANLARNI O'QITISHDA ILG'OR TAJRIBALARNING O'RNI		
<i>O. Suvonov</i>	Talabalarni o'qituvchilik kasbiga tayyorlashda muammoli vaziyatlar yaratishning o'rni	306
<i>Я. Нурумбекова</i>	Таълим-тарбия жараёнига инновацион ёндашулар тахлили	307
<i>Nuralieva Nargiza</i>	O'qituvchilarning kasbiy kompetentligini Rivojlanish yo'llari	308
<i>Y.Nurumbekova</i> <i>D. Mavlonova</i>	Hamkorlik ta'limi texnologiyasining didaktik imkoniyatlari	310
<i>Юсупова Севара</i>	Ўзбекистонда тарихий демографик жараёнлар	311
<i>III. Юлдашев, К. Қодирова</i>	Баркамол шахсни шакллантиришда илмий дунёқарашнинг тугган ўрни	313
<i>Юлдашев III.III. Алибоева Д.</i>	Педагогларнинг инновацион фаолият самарадорлигини ошириш йўллари	314
<i>Saidbek Holdarov,</i> <i>Hajitxon Ismoilova</i>	Zardushtiylik ta'limotida axloqiy-estetik qarashlar	316
<i>M.M.Xoiboyeva,</i> <i>.U.Ergashev</i>	Xalq ta'limi tizimida pedagog xodimlar kasbiy kompetentligini yuksaltirishning o'ziga xos xususiyatlari	317
<i>У.Қилчев., Р.Сувоннов</i>	Тарих фанини ўқитишда ахборот коммуникация воситаларидан фойдаланиш	319
<i>Дилноза Тураева</i>	Тарихий образ яратишда бадний-эстетик принциплар	321
<i>Саидова Дилмира</i>	Тарих фанини ўқитиш методикаси: муammo ва ечимлари	325
<i>Раҳматова Хулқар</i>	Истиқлол даври миллий насрида Амир Темур образининг бадний талқини	326
<i>Раҳмонова Шаҳло</i>	Таълим сифатини оширишда хўрик-танловларнинг ахамияти	329
<i>Rahmatullayeva Sayyora</i>	Ijtimoiy fanlarni o'qitishda ilg'or tajribalarning o'rni	331
<i>Rahimova Muborak</i>	Ta'lim jarayonida axborot – texnologiyalarining ahamiyati	331
<i>Ravshanbekov Azizbek</i>	Ўқувчилар онгида "оммавий маданият"ни олдин олди ва унга қарши мафкуравий иммунитетни шакллантириш омиллари	333
<i>O. Ширинов</i>	Баркамол авлод тарбиясида оила, маҳалла ва мактабнинг узвийлиги	334
<i>Mahfiza Shamsiyeva</i>	Ta'lim tizimi axborot-kutubxona muassasalarida interfaol usullardan foydalanishning o'ziga xosligi	336
<i>Машиаритова Насиба</i> <i>Худайбердиев Сарвар</i>	Таълимда инновацион ёндашув жараёнида ўқувчиларда ўзликни англашга қаратилган тарбиянинг ахамияти	339
<i>Мансур Турдиатиев</i>	Ахборот ресурсларидан фойдаланиш маданиятини ўқувчи-ёшлар онгида шакллантириш	341
<i>M. Ma'turova</i>	Mustaqil fikrlashni shakllantirish metodlari	343
<i>M. Valdiyeva</i>	Ta'lim samaradorligini oshirish usullari	344

Ob'ektiv ravishda paydo bo'ladigan muammoli vaziyatlar o'qituvchidan mahorat bilan qo'llanishini talab etadi. «A.M.Matyushkin muammoli vaziyat yaratishning 6 ta qoidasini, muammoli vaziyatda o'zlashtirish jarayonini boshqarishning 4 ta qoidasini, muammoli vaziyatlarning izchilligini aniqlashning 5 ta qoidasini aniqladi va izohlab berdi»⁷⁸.

Muammoli vaziyat yaratilish jarayoni bir necha bosqichli bo'lib, o'qituvchi o'rtaga tashlagan muammoli savollar o'quvchiga muammoli vazifalarni belgilab berishi, muammoli vazifalar o'z navbatida muammoli topshiriqni keltirib chiqarishi, muammoli topshiriq esa muammoli vaziyatga olib kiruvchi, aniq bilan noaniqning ziddiyatidan iborat bo'lib o'quvchi noaniqni topishdan oldin aniqni belgilab olishi, keyingina noaniqni topishga kirishishi lozim.

Muammoli vaziyat, qiziqish va emotsionallik – o'quvchining irodaviy zo'r berishi bilan birgalikda bir-birini taqozo qiladigan hodisalar bo'lib, uning bilish (fikrlash) faoliyatini aktivlashtirishning ratsional va hissiy tomonlarini aks ettiradi. Didaktik bilish aktivligiga savollar, masalalar, topshiriqlar, ko'rsatmalilik, nutq, ko'pincha ularni qo'shib olib borish orqali erishiladi. Muayyan sharoitlarda bu elementlar o'qituvchi qo'lida muammoli vaziyat hosil qilishda, o'quvchilarning qiziqishi va emonatsional kayfiyatini qo'zg'ashda, ularning irodasini harakatga safarbar qilishda qurolga aylanadi.

Muammoli vaziyatni tashkil etish butun ta'lim jarayonini boshqarish bilan bog'liq bo'lib, u o'quv materialining dastlabki tahlilini, mavzular orasidagi aloqadorlikni aniqlashni, ta'limga muammoli masalalarni olib kirish shartlarini aniqlash va ularni muvaffaqiyatli hal etishni, o'quvchilarning mavjud tajribalarini inobatga olishni, ularning uyda o'qishlari uchun kerakli qo'shimcha adabiyotlar ajratishni, muhim didaktik materiallarni tayyorlash kabi zarurlarni nazarda tutadi.

Xulosa sifatida shuni e'tirof etish joizki, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning zarur shartlaridan biri, ta'lim jarayonida o'qituvchi, o'quvchilarning mustaqil bilim olishlarini ta'minlovchi, yo'naltiruvchi, maslahat beruvchi, tafakkurini rivojlantirishning to'g'ri yo'llarini ko'rsatuvchi, hamkorlik qiluvchi shaxs sanaladi. Bunga muammoli ta'lim orqali erishish eng ma'qul yo'l hisoblanadi. Muammoli ta'lim mustaqil, ijodiy va faol o'zlashtirishni ta'minlash bilan birga, keng qamrovli fikr yuritishga, avvaliga o'zi uchun yangi bilimlarni kashf etishga va keyinchalik ilmi, fanni rivojlantiradigan kashfiyotlar qilishga zamin hozirlaydi.

Bilim oluvchilar tomonidan muammoli vaziyatlarni hal etish jarayoni ijodiy izlanishga, tadqiqotchilik faoliyatini yuritishga, ilmiy izlanish va kashf qilish malakalarining shakllanishiga olib keladi. Bu o'z navbatida bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayrgarligini mukammallashtiradi.

ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ЖАРАЁНИГА ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВЛАР ТАХЛИЛИ

Я. Нурулбекова

ГулДУ катта ўқитувчиси

Ш. Каримов талаба

Янгиликни фарқлаш ва тарбиячини ижодий маҳсули ўларок янгича ёндашувлар, ўзи томонидан яратилган, татбиқ этилган янгиликка нисбатан муаллифлик фаолиятини белгилайди. Тарбия ва таълим ишида мутахассис ўзига мақбул йўлни танлайди. Мулоқот ва муносабатлар меъёрини таъмин этадиган сурат (темп), қўлланилаётган методларга кўра бир хил андозада кечмайди. Ўзининг ранг-баранглиги билан ажралиб туради. Ўқувчи ва талаба учун устоз-мураббий тарбия дарсини намадан бошлаб ва тарбия олувчини қандай қилиб, мавзу мақсадлари асосида йўналтира олиши ҳар доим инновацион ёндашувлар асосида амалга ошади.

Бунга мисол тариқасида Гулистон давлат университети педагогик инновация маркази ходимлари томонидан ишлаб чиқилган “Шахсий фикр” ва “Занжир” методларини татбиқ этиш методикасини кўрсатиб ўтамиз.

Методлар модернизацияси ўларок ишлаб чиқилган ушбу интерфаол методлар таълим жараёнини такомиллаштиришда кенг қамровда қўлланилди. Буни биз қуйдагича ифода этдик

⁷⁸ М.Махмудов «Мактабда проблемали таълимни ташкил қилиш». Т., Ўқитувчи-1981, 80-бет.

Талабалар томонидан янги билимларни ўзлаштиришда, олган билимларни мустаҳкамлашда, онгида ҳосил бўлган маълумотларни қайта ишлаб таҳлил қилиш, такқослаш ва тегишли хулосалар чиқаришда шахсий фикр методи яхши натижа берди.

Тадқиқот кузатувларига кўра, ҳозирги пайтда ўқувчи-талабалар кўпроқ билим ва янгиликларни мустақил ишларни бажариш жараёнида эгалламоқдалар. Мустақил ўқиб ўрганган материалларни қайта ифодалашда, амалга титбиқ этишда ушбу метод ўқувчи ва талабаларнинг онгли ва фаол ўзлаштиришларини таъминлашга қаратилди.

Илмий-назарий ва амалий билим ҳамда кўникмаларни ҳосил қилишда, айниқса, муаммоли ўқув материалларини таҳлил қилиш жараёнида ўқувчилар ва талабалар алоҳида кичик гуруҳларга ёки иккига бўлинган ҳолда ўз ёндашув ва муносабатларини баён этишди. Бошқалар бу фикрни инкор этадиган ёки ўзларича “янги” деб қараган нукта назарни илгари суришди, далил ва асосли исботлар келтирилди. Қарши фикр билдирганларни ўз томонларига ўтказишга ҳаракат қилишди.

Юқорида таъкидланганидек, ушбу методни тарбия жараёнига титбиқ этиш алоҳида инновацион ёндашувни талаб этди. Буни биз қуйидаги тартибда белгиладик

Шахсий фикр методи (тарбия жараёни)

Баҳс-мунозарага олиб келадиган ва айни пайтда ушбу мавзулар юзасидан ҳар ким ўзининг шахсий фикрини айтиш имконига эга бўлгани учун “Шахсий фикр” методи асосида тарбия ва унинг ички мазмунини ёритадиган қарашлар ва ғоялар вужудга келиши аниқланди.

Шахсий фикр методини тўлдирувчи “Баҳс-мунозара”, “Занжир” ва “Ровен доирачалари” методлари бу ўринда усул вазифасини бажаради. Усул вазифасини бажарувчи методлар етакчилик қилганда, бошқа методлар уни тўлдирувчи бўлиб хизмат қилиши мумкин. Шунинг учун методни усул ўрнида ишлатиш мақсадга мувофиқ эмас. Чунки метод усулга қараганда анча кенг маънони камраб олади. Интерфаол методлар титбиқида “метод” ва “усул” тушунчаларини ўз ўрнида ишлатиш педагогик талабларга мос келади.

Ровен доирачалари (диаграммаси) методи ўқувчи ва талабаларда танланган долзарб мавзуга нисбатан таҳлилий ёндашув, айрим қисмлари негизида мазмунни умумлашган, интегратив моҳияти синтезлашган кўникма ва малакаларни ҳосил қилишга қаратилади. Тарбия ва таълимнинг бирлиги принципига мувофиқ бу метод асосида эгалланган билим, кўникма ва малакаларни шахснинг ҳулқ-атвори, характер хусусиятлари, эзгу ниятлари билан боғлаб, киёсий таҳлил этиш мумкин

Хуллас, тарбиячи касб фаолиятини технологиялаштириш омилларига мувофиқ унинг самарадорлигига қаратилган яхлит тизимни педагогик принциплар асосида ўсиб бориши, тажриба-синов ишлари ва уларнинг якунларида кўриб чиқилди. Кўриниб турибдики, ҳар бир босқич ўзига хос тарбия принциплари, қонуниятлари, методларига эга бўлиб уларни амалга оширишда тарбиячидан инновацион билим, кўникма ва малакалар талаб этади.

O'QITUVCHILARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANISH YO'LLARI

*Nuralieva Nargiza
Sirdaryo VXTXQTMOI katta o'qituvchisi*

Kompetensiya iborasi zamonaviy adabiyotda keng qo'llaniladigan termin bo'lib, ta'lim, xodimlarni tanlash, mehnat natijasini baholash, ta'limning muvoffaqiyatligi, professional yo'naltirilganlik va shu kabi masalalarni qamrab oladi.

1970-yillarda ko'pgina G'arb Yevropa davlatlarida paydo bo'lib, bunda kompetentlik professional tayyorgarlikning yangi yo'nalishini ko'rsatadigan bo'ladi. «Kompetentlik» termini ta'limda fakatgina individual, texnik yoki tajribiy bilim va qobiliyatni egallash masalalari bilan bog'liq bo'lib qolmay, balki o'qituvchi kasbini rivojlantirishga baza bulib, xizmat qila oladigan qobiliyat va ko'nikmalari majmuasini ifoda qiladi. Ammo bu g'oya barcha Yevropa davlatlarida turlicha uz ifodasini topdi.

- qaror qabul qila olish;
- konflikt va kelishmovchiliklarni bartaraf eta olish;
- kelishish;
- kontraktlarni tuzitish va bajarish;

Ishga kirishish

- loyihaga kirishish;
- javobgarlikni xis etish;
- gurux va kollektivga qo'shilib, o'z xissasini ko'shish;
- xamfkrlikni bildirish;
- o'z ishini tashkillashtira olish;
- hisob-kitob asboblari bilan ishlay olish;

Ko'nikish

- Yangi informasion va kommunikasion texnologiyalarni qo'llay bilish;
- tez-tez sodir bo'layotgan o'zgarishlar oldida ixchamlikni isbotlash;
- kiyinchiliklar oldida uzining ko'ch - matonatini kursatish;
- yangi qarorlarni chiqarish;

Shunday qilib, o'qituvchilarning kasbiy kompetentligi ta'limning barcha yo'nalishlarida, shaxsning tajribasi, uning aktiv pozitsiyasi, faoliyatga tayyorgarlik darajasi, o'z ustida ishlashi, ta'limda samaradorlikni ta'minlash, o'qituvchilarning mahoratini oshirish uchun ularda ma'suliyat hissini shakllantirish, innovatsion jarayonlarini tashkil etish va har qanday muammo mohiyatini bilish, uni hal qilish, tinimsiz yangilab borish eng yangi axborotlardan xabardor bo'lish kabi sifatlar bo'lishini taqozo etadi.

HAMKORLIK TA'LIMI TEXNOLOGIYASINING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Y.Nurumbekova GulDU katta o'qituvchisi

D. Mavlonova GulDU talabasi

“Ta'lim to'g'risida” qonun va Kadrlar tayyorlash milliy dasturida “Malaka oshirish va qayta tayyorlash” alohida ta'lim turi sifatida qayd etilgan. O'qituvchining muntazam o'z ustida ishlashi, kasbiy-pedagogik saviyasini rivojlantirib borishi, uzluksiz malakasini oshirishi davlat tomonidan qo'yilgan ijtimoiy buyurtma hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 28-maydagi “Malakali pedagog kadrlar tayyorlash hamda o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalarini shunday kadrlar bilan ta'minlash tizimini yanada takomillashtirishga oid chora-tadbirlar to'g'risida”gi 1761-sonli qarori va shu qaror asosida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2012-yil 10-avgustdagi “O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash tizimini yanada takomillashtirishga doir chora-tadbirlar to'g'risida”gi 242-sonli qarori talablariga muvofiq reja asosida viloyatimizdagi kasb-hunar kolleji o'qituvchilari Guliston davlat universitetida “O'rta maxsus, kasb - hunar ta'limi tizimi kadrlarining malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash” fakultetida malaka oshirish va qayta tayyorlash kurslarini tugatib tegishli sertifikat olishga muvofiq bo'lishmoqda. Jumladan 2015-yilning birinchi sentyabr oyidan men ham to'rt oylik qayta tayyorlov kursida o'qishga muvofiq bo'ldim. Kurs davomida bir nechta modullar bo'yicha o'z bilimlarimizni, kasbiy mahoratimizni oshirishga muvofiq bo'ldik. Zamonaviy innovatsion pedagogik texnologiyalar va, axborot kommunikasion texnologiyalarini o'z mutaxassislik fanlariga tatbiq etishni o'rgandik. Bunda “Umumiy pedagogika” moduli bo'yicha dotsent H. Abdulkarimov, “Kasb hunar pedagogikasi ” moduli bo'yicha dotsent M. Muhliboev, “Yosh davrlar psixologiyasi” modulidan psixologiya fanlari nomzodi M. Xolnazarova, “Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tatbiqi”, “O'quv mashg'ulotlarini tahlil qilish metodikasi” moduli bo'yicha katta o'qituvchi Yo. Nurumbekova mashg'ulotlarida kasb-hunar ta'limi tizimining mohiyatini yanada chuqurroq o'rganishga muvofiq bo'ldik. Jumladan hamkorlik ta'limni mohiyatini o'rganib, samarali tashkil etish texnologiyasini o'rganishga muvofiq bo'ldik. Quyidagi fikrlarimizni sizlar bilan o'rtoqlashishni lozim topdik.

Hamkorlik ta'limi – o'quv jarayonida o'quvchilarning jamoada, kichik guruh va juftlikda bilimlarni birgalikda o'zlashtirishlari, o'zaro rivojlanishlari, “pedagog-o'quvchi(lar)” munosabatining hamkorlikda tashkil etilishini ifodalovchi ta'lim bo'lib, uning asosiy g'oyasi o'quv topshiriqlarini jamoada, kichik guruhlarda yoki juftlikda birgalikda, o'zaro hamkorlikda bajarish sanaladi

Hamkorlik ta'limi yo'nalishlari: ta'limiy hamkorlikka asoslanuvchi munosabatlarni tashkil etish; o'quvchilarga insonparvarlik g'oyalari asosida individual yondashish; ta'lim jarayonida kasbiy va ma'naviy birlikning qaror topishiga erishish.

Hamkorlik ta'limi texnologiyalari – o'quv jarayonida o'quvchilarning jamoada, kichik guruh va juftlikda bilimlarni birgalikda o'zlashtirishlari, o'zaro rivojlanishlari, shuningdek, “pedagog-o'quvchi(lar)” munosabatining hamkorlikda tashkil etilishini ta'minlovchi ta'limiy xarakterdagi texnologiyalar.

HTTning g'oyalari o'tgan asrning 80-yillarida J.J.Russo, K.D.Ushinskiy, V.A.Suxomlinskiy, A.S.Makarenko va boshqa novator-pedagoglarning qarashlari asosida shakllangan. HTT o'quvchilarda intellektual, ma'naviy-axloqiy va jismoniy qobiliyat, qiziqish, motivlarni rivojlantirish asosida dunyoqarashni hosil qilish maqsadini ilgari suradi.

HTTning tarkibiy elementlari: 1. Tayanch konspekt (fizik, matematik va kimyoviy formulalar, tezislar, izohlovchi suratlar, qisqacha xulosalar, ramziy belgilar, sxemalar, grafiklar, jadvallar, diagrammalar)dan foydalanish.

2. Bilimlarni test asosida sinovdan o'tkazish.

3. O'quvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlarini baholash.

o'zlashtirish va ularni qayta ishlab chiqishni inkor qilish; o'quvchilarda mustaqil va tanqidiy tafakkurni rivojlantirish; pedagogga va tengdoshlarga nisbatan ijobiy munosabatning yuzaga kelishini ta'minlash; o'quvchilarda madaniy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish; hamkorlik va o'zaro tenglikka asoslangan muhitni yaratish. HTTni qo'llashda o'quvchilar quyidagi shakllarda ta'lim oladilar: 1) jamoada; 2) kichik guruhda; 3) juftlikda

HTTni qo'llashda o'quvchilardan quyidagilar talab etiladi: sherigi va guruhdoshlari bilan hamkorlikka erishish; faol ishlash, topshiriqqa nisbatan mas'uliyatli yondashish; sherigi yoki guruhdoshlariga ijobiy munosabatda bo'lish; nafaqat o'z yutug'i, balki sherigi va guruhining muvaffaqiyati uchun javobgarlikni his qilish; juftlikda va guruhda ishlash – jiddiy va mas'uliyatli mehnat ekanligini his qilish.

HTTni qo'llash tartibi:- o'quvchilar (4-5 kishi) kichik guruhlarda ishlaydi; jamoa uchun yagona o'quv materiali taqdim etiladi;- har bir guruh alohida savolga javob topadi;- Ekspert guruhi shakllantiriladi;- bu guruh har bir guruh ishi bilan batafsil tanishadi; ekspert guruhi har bir o'quvchining faoliyatini individual baholash imkoniyatiga ega;- o'quvchilar to'plagan ballar umumlashtirilib, kichik guruhning faoliyati baholanadi;- eng yuqori ball to'plagan jamoa g'olib sanaladi.

Xullas o'qituvchi bir kun o'z ustida ishlamasa, maxsus tayyorgarlik ko'rmasa unda o'qituvchilik mahorati so'nib boshlaydi. Har bir o'tiladigan darsga, ta'lim-tarbiyaviy mashg'ulotga, ma'naviy-ma'rifiy tadbirga maxsus tayyorgarlik ko'riladi. Bajariladigan ishning mazmun-mohiyatidan kelib chiqqan holda metodlar tanlanadi, vositalar tayyorlanadi, qanday shaklda va tartibda o'tkazishga aniqliklar kiritiladi. Bir so'z bilan aytganda, pedagogik jarayonning samarali bo'lishiga zamin hozirlanadi.

ЎЗБЕКИСТОНДА ТАРИХИЙ ДЕМОГРАФИК ЖАРАЁНЛАР

Юсупова Севара Низамитдиновна

АДУ таянч докторанти (PhD)

Ўзбекистон Республикаси Марказий Осиёда жойлашган бўлиб, унинг майдони 448,97 минг кв. км ни ташкил этади. Аҳолиси 2018 йил 1 январь ҳолатига 32,65 млн кишини ташкил этади. Ўзбекистон аҳолиси сони бўйича МДХ га кирган мамлакатлар орасида Россия ва Украинадан кейин 3-ўринда туради. Бу ерда Марказий Осиёдаги жами аҳолининг 1/3 дан кўпроғи яшайди. Пойтахти Тошкент шаҳри (1930-йилдан). Ўзбекистон Республикаси таркибида Қорақалпоғистон Республикаси (1936-йил) ва 12 та вилоят киради. Жамиятда